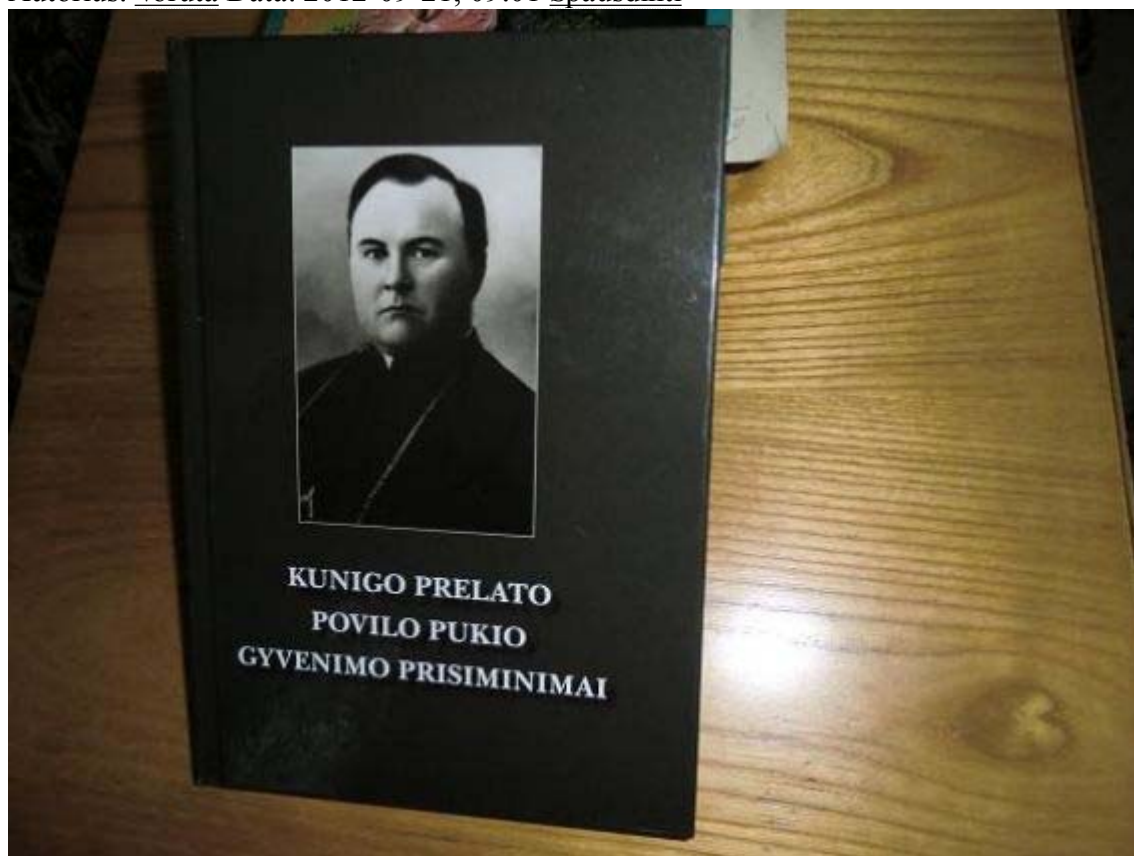

Sibiro kankinys prelatas Povilas Pukys ir jo atsiminimų knyga

Autorius: Voruta Data: 2012-09-21, 09:01 [Spausdinti](#)

Dr. Aldona VASILIAUSKIENE, Vilnius

Kupiškio kraštas išugdė nemažą žmonių, dirbusių įvairiose srityse ir garsinusių gimtinę bei visą Lietuvą. Vienas iš jų – žinomas istorikas prof. Bronius Dundulis (1909 11 26–2000 09 01) gimęs Kupiškio rajone Gyvakarų kaime (priklausė Salamiesčio parapijai) ir jam mokslo padėjęs siekti (t. y. rėmęs finansiškai) kupiškėnas, bažnyčių statytojas Žemaitijoje, liaudies švietėjas ir kultūrintojas, mokyklų steigėjas, 1905 m. Vilniaus Seimo dalyvis prelatas *Povilas Pukys* (1883 12 12–1913 05 26–1964 08 22), jis buvo gimęs Griciūnų kaime, tačiau tėvai netruko persikelti į Gyvakarus (plačiau apie prel. P. Pukį žr.: „Voruta“. 2009. Birželio 6. Nr. 11. P. 13, 16).

Prel. P. Pukys, 1913 m. gegužės 26 d. įšventintas į kunigus, buvo paskirtas vikaru į Plungę, vėliau dirbo kitose Žemaitijos parapijose: klebonavo Žemaičių Kalvarijoje, buvo Alsėdžių dekanu, Plungės klebonu, grįžęs iš Sibiro kaip altarista iki mirties talkino Tirkšliuose.

Kun. P. Pukys 1917–1918 m. tarp Plungės ir Rietavo pastatė pirmąją – Šv. apaštalo Petro ir Povilo medinę bažnytelę Stalgėnuose, kuriai 1921 m. buvo suteiktos parapijos teisės.

Tapęs Plungės klebonu P. Pukys, pastatė dar dvi bažnyčias: 1933 m. užbaigė 1905 m. pradėtą statyti didžiulę Plungės bažnyčią, o 1941–1943 m. savo lėšomis Pakutuvėnų kaime pastatė mūrinę Šv. Antano Paduviečio bažnytelę.

Kun. P. Pukys, 1928 m. sausio 1 d. paskirtas klebonu į Plungę, užbaigti bažnyčios statybos darbų (plačiau apie prel. P. Pukį, darbus statant bažnyčias žr.: „Voruta“. 2009. Birželio 6. Nr. 11. P. 13, 16). Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje prel. P. Pukys dirbo iki 1945 m. liepos 30 d., kol okupacinės valdžios buvo suimtas ir ištremtas į Sibirą. Jam buvo sudaryta byla Nr. 34861/3 (saugoma Lietuvos Ypatingajame archyve).

Kupiškėnas prel. P. Pukio beveik 10 metų kentėjo Sibiro lagerių kančias – tik 1955 m. vasario 15 d. paleistas į laisvę. Buvo Tirkšlių Kristaus Karaliaus bažnyčios altarista. Mirė 1964 m. rugpjūčio 22 d. Palaidotas Žemaičių Kalvarijos kapinėse prie Žemaičių Kalvarijos kalnų XI vietos „Rotušėje“, šalia kitų kunigų: kun. Pranciškaus Lukoševičiaus (1841–1929 04 29), Žemaičių Kalvarijos klebono Plungės dekanu kun. Alfonso Lukoševičiaus (1914–1984), kun. Stanislovo Joco (1899–1967), 28 metų kun. Vincento Mačiuko (Wincenty Maczuka), du metus dirbusio kapelionu; 64 m. Juozapo Myko (mirusio 1903 m. kovo 19 d.).

Prelatas Povilas Pukys: LYA byla Nr. 34861/3

Lietuvos Ypatingajame archyve (LYA) saugomos sovietinių represijų aukų bylos. Tarp jų saugoma prel. P. Pukio byla Nr. 34861/3. Supažindinsime su šia byla.

Kunigo P. Pukio archyvinę bylą sudaro 32 lapų **Stebėjimo** byla (pradėta 1945 m. liepos 30 d.; baigta 1963 m. liepos 22 d.) ir 96 lapų **Baudžiamoji** byla (pradėta 1945 m. liepos 30 d.; baigta 1993 m. spalio 27 d.). Bylas užvedė Lietuvos SSR Valstybės saugumo komiteto (KGB) LSSR NKVD Telšių apskrities skyrius.

Kunigo suėmimui ruošiasi iš anksto. 1945 m. balandžio 10 d. Plungėje tardytojo Raškevičiaus buvo apklausta Ona Pacevičienė, tapusi pagrindine liudininke, „įrodant“ kunigo „kalte“. Tas pats tardytojas balandžio 12 d. apklausė Joną Vitkų ir Liudviką Vaserytę, 14 d. – Mykolą Gelažių, 16 d. – Joną Šližių, 17 d. – Zenoną Vainorį, o 27 d. – Juozą Jasaitį. Ona Pacevičienė – po karo sovietų paskirto Plungės plytinės direktoriaus žmona, vokiečių iš kalėjimo bandė išvaduoti suimtą vyrą. Apklaustieji tvirtino, kad klebonas priklausė prie sukilėlių sudarytos komendantūros veikusiam teismui. To užteko, kad būtų „įrodyta“ klebono „kalte“. Plungės Šv. Jono Krikštytojo parapijos klebonui P. Pukiui jau 1945 m. liepos 16 d. pasirašytas nutarimas areštui. Jis buvo kaltinamas, kad vokiečių okupacijos metu buvo jų sukurto teismo nariu. Teismas mirties bausme nuteisdavo komunistus ir sovietinius aktyvistus, tad apkaltintas RTFSR Baudžiamojo kodekso straipsnių 58-1 a ir 58-11 pažeidimais. Nutarimą pasirašė LSSR NKGB 2-ojo skyriaus 2-ojo poskyrio viršininkas leitenantas Juozas Petkevičius, jį patvirtino 2-ojo skyriaus viršininkas papulkininkis Izotovas, su nutarimu sutiko NKGB Tardymo skyriaus viršininkas kapitonas Rozauskas. Stebėjimo byloje rašoma, kad kun. P. Pukys 1945 m. liepos 19 d. areštuotas ir jam užvesta byla Nr. 4676.

Kituose dokumentuose – suėmimo diena – liepos 30 d. Orderis Nr. 65 kratai pasirašytas liepos 30 d. Telšiuose tardytas tik pora kartų: prelatą suėmė – 1945 m. liepos 30 d. nuo 21 val. iki 22 val. 15 min. ir 1945 m. rugpjūčio 4 d. nuo 9,30 val. iki 14,00 val. Abu kartus prelatą tardė Ulanovas.

Labai greitai – rugpjūčio 7 d. prel. P. Pukys iš Telšių buvo perkeltas į Vilniaus NKGB kalėjimą. Čia tardymai vykdavo naktimis ir ilgiau. Po 1945 m. rugpjūčio 13 d. vakare 20,45 val. prasidėjusio tardymo, kuris užsitęsė iki 1,00 val. nakties, ir 14 d. 21,00–23,00 val. tardymo, 14 d. NKGB vyr. tardytojos jaun. leitenantas Gomyranovas parengė nutarimą – patraukti prel. P. Pukį baudžiamajon atsakomybėn.

P. Pukys dar buvo tardytas rugpjūčio 22 d. (21,30–2,30 val.) ir spalio 9 d. (23,00–2,40 val.?). Trūkstant įrodymų, rugsėjo mėnesį jaun. leit. Raškevičius Telšiuose papildomai apklausė liudininkus: rugsėjo 1 d. Zenoną Lukošį, rugsėjo 4 d. – Edvardą Burkaną.

1945 m. spalio 13 d. prel. K. Pukys buvo etapuotas į Vorkutą (Koževo stotis, Severo-Pečioros geležinkelio stotis).

Komi ASSR jį tarė jaun. leitenantas Karatumanovas 1946 m. sausio 5 d. nuo 20,15 val. iki 1,00 val. nakties jau sausio 6 d., o sausio 8 d. parengė protokolą apie tardymo pabaigą byloje Nr. 4676/2967. Sausio 14 d. pateikta **kaltinamoji išvada**. Joje pažymėta, kad P. Pukys už tėvynės išdavimą 1945 m. liepos 30 d. areštuotas ir patrauktas baudžiamajon atsakomybėn. Tardymo metu nustatyta, kad kaltinamasis gyveno Plungėje, ir būdamas priešiškausi nusiteikęs sovietinei valdžiai, nuo pirmųjų vokiečių okupacijos dienų yra okupantų sukurto „teismo“ narys. „Teismo“ sprendimais vyko sovietinių piliečių, komunistų ir partinių aktyvistų masiniai šaudymai: sušaudyta apie 3 500 žydų, 130–140 komunistų ir komjaunuolių. Tad P. Pukys kaltinamas pažeidęs RTFST BK 58 – 1 a ir 58 – 11 straipsnius. Kaltinamasis kaltu neprisipažino, tvirtindamas, kad „teismo“ nariu prie vokiečių nėra buvęs. Tačiau, pasak tardytojų, P. Pukio pasakymai prieštarauja liudininkų parodymams.

Tad kaltinamojoje išvadoje prel. P. Pukys pripažįstamas kaltu, byla laikoma užbaigta ir siūloma siųsti Ypatingajam pasitarimui, siūloma 10 m. lagerio konfiskuojant turtą.

1946 m. gruodžio 11 d. Ypatingasis pasitarimas prie SSSR valstybės saugumo ministro, svarstė MVD Komi ASSR (MGB Lietuvos SSR) P. Pukio bylą Nr. 4676/2967. Už Baudžiamojo kodekso straipsnių 58 – 1 „a“ ir 58 – 11 pažeidimus nutarta nubausti pataisos darbų lageriu 7 metams. Bausmės laiko pradžia nuo 1945 m. liepos 30 d. Tad liepos 30-oji ir yra tikroji prelo suėmimo data.

1946 m. gruodžio 24 d. ypatingai slaptas raštas ir Svytyvkarą MGB Komi ASSR „A“ skyriaus viršininkui kapitonui Modianovui dėl P. Pukio palikimo Vorkutos lageryje tolesniam teistumo laikui.

1951 m. Minlago medicininė komisija ištyrusi P. Pukio sveikatos būklę konstatavo, kad kunigas – visiškai invalidas, negalįs pasirūpinti savimi, todėl 1952 m. gegužės 9 d. buvo paskirtas į specialius, MGB prižiūrimus invalidų namus Potmoje (Mordovijos ASSR).

1952 m. spalio 10 d. iš Kauno pulkininkas Lapinas rašo Saugumo papulkininkui Grišiniui, prašydamas atsiųsti P. Pukio bylą – ji reikalinga rengiantis Zenono Vainoriaus areštui.

Tik 1955 m. pradžioje prel. P. Pukys galėjo sugrįžti į tėvynę. Po metų, dirbdamas Sedoje, sužinojo, kad jis patekęs į amnestuotų asmenų kategoriją, todėl galįs gauti pasą, taigi galįs gyventi be gyvenamosios vietos apribojimo.

Tačiau sovietinė valdžia jį akylai stebėjo, saugumo darbuotojai rajonuose siekė susipažinti su prelo byla. Tą liudija dokumentai – rajonuose esančių KGB įgaliotinių prašymai atsiųsti P. Pukio bylą susipažinimui. Tarkim, 1959 m. birželio 13 d. KGB patikėtinis Plungės raj. Rusteika į Vilnių KGB archyvinio skyriaus viršininkui papulkininkui siunčia slaptą raštą, prašydamas atsiųsti susipažinimui P. Pukio bylą ir galimam patraukimui baudžiamajon atsakomybėn. Panašius prašymus 1960 m. kovo 29 d. rašė KGB įgaliotinis (patikėtinis), Mažeikių raj. vyr. leitenantas Kazakevičius, 1960 m. balandžio 29 d. iš Akmenės rajono, 1961 m. rugpjūčio 30 d. KGB įgaliotinis Kėdainių raj. kapitonas Lesickas, 1963 m. liepos 22 d. Plungės raj. majoras Černeckis.

Aukščiausiasis, pasišaukdamas prelatą Amžinybėn, užbaigė sovietinio saugumo pareigūnų „rūpestį“ altarista P. Pukiui.

Nagrinėta byla patikslina prelo suėmimo laiką, supažindina su P. Pukio „nusikaltimu“, pateikia kai kurių žinių iš kančios Sibire bei ramybės nebuvimą net ir tapus amnestuotu...

Knyga „Kunigo prelo Povilo Pukio gyvenimo prisiminimai“

Galima pasidžiaugti, kad 2010 m. pabaigoje plungiškio Juozo Šimkaus iniciatyva, Plungiškių draugijos pastangomis, koncerno *Achomos grupės* lėšomis išleista knyga „**Kunigo prelo Povilo Pukio gyvenimo prisiminimai**“ (216 p.).

Įvadinį žodį „Aukštaitis, tarnavęs žemaičių dvasinei gerovei“ parašė Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ (p. 7–9), aprašomąjį laikmetį analizavo ir atsiminimus detalizavo dr. Arūnas Streikus: „Kun. Povilo Pukio prisiminimai – vienos kunigų kartos autoportretas“ (p. 13–23).

Prie plataus ir detalaus įžanginio straipsnio norisi pridurti pora svarbių, nepamintų faktų.

Profesorius Bronius Dundulis

Pirmiausia – prelo Povilo Pukio finansinė parama ir jos svarba sesers Paulinos Pukytės-Dundulienės (1887–1937) vaikams, ypač

sūnui Broniui Dunduliui (1909 11 26–2000 09 01) siekiant mokslo: studijuojant Lietuvoje ir Prancūzijoje. Todėl B. Dundulis ir tapo pirmuoju lietuviu istoriku, baigusiu Sorbonos universitetą, tapusiu žinomu profesoriumi, mokslininku (apie prof. B. Dundulį plačiau rašyta „Voruta“. 2009. Gegužės 9. Nr. 9. P. 15; Gegužės 23. Nr. 10. P. 15).

Apie prof. B. Dundulio mokslinį indėlį Lietuvos ir Prancūzijos istorijai kalbėta 2009 m. gegužės 6 d. Istorijos dieni Kupiškėje organizuotoje konferencijoje, skirtoje Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečiui ir profesoriaus Broniaus Dundulio 100-osioms gimimo metinėms.

Belieka tik apgailėstauti, kad Vilniaus universitetas, kuriame prof. B. Dundulis ugdė ne vieną šiuo metu skambiu vardu besipuikuojantį mokslininką, nepanoro prisiminti ir pagerbti savo mokytojo bent 100-mečio progą. O universitetui profesorius atidavė visą gyvenimą – be pertraukos dirbo 50 metų (1941–1992): skaitė paskaitas, vadovavo diplominiams darbams, buvo kandidatinių ir 7 daktarinių (dabar habil. dr.) disertacijų oficialusis oponentas, kurį laiką buvo VU Istorijos ir filologijos fakulteto prodekanas, Visuotinės istorijos katedros vedėjas. Vilniaus universitetą garsino ir savo mokslo darbais – išleista 12 monografių. Be to, prof. B. Dundulis buvo pirmasis atkurtos Lietuvos istorijos draugijos pirmininkas (1988–1991), vėliau išrinktas Lietuvos istorijos draugijos Garbės pirmininku; taip pat buvo prie Lietuvos – Prancūzijos asociacijos kūrimo ištakų, išrinktas Lietuvos – Prancūzijos draugijos Garbės pirmininku.

Prof. B. Dundulio darbus įvertino ne tik Lietuvos vyriausybė – 1998 m. apdovanotas Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino III laipsnio ordinu, bet ir Prancūzija – 2000 m. liepos 5 d. jam įteiktas Prancūzijos Nacionalinis nuopelnų Komandoro laipsnio ordinas. Garbingas apdovanojimas B. Dunduliui suteiktas už nuopelnus istoriografijos mokslui ir ypač už darbus, skirtus Napoleono kampanijai ir jo žygiui į Lietuvą, už Lietuvos istorinių ryšių su Europos valstybėmis ir ypač su Prancūzija atskleidimą.

Mokytojas Juozas Šimkus

Kitas itin svarbus faktas knygos įvadinėje dalyje nepaminėtas faktas – pačių atsiminimų likimas ir mokytojas Juozas Šimkus. J. Šimkus gimęs Noriškių kaime (Plungės valsčius). 1940 m. Plungėje baigė Kapucinų progimnaziją (dabar Akademiko Adolfo Jucio pagrindinė mokykla). Iki 1942 m. dirbo Mosėdyje bibliotekos vedėju. 1942 m. įstojo į Vilniaus universitetą studijuoti miškininkystę Miškų mokslo fakultete. Mokėsi tik vienerius metus, nes 1943 m. vokiečiai universitetą uždarė ir antrakursis Juozas išvyko į tėviškę, į Žemaitiją. Miškų darbams įsidarbino Plungės urėdijoje, Kulių girininkijoje. Čia dirbo iki 1945 m., kol atidarius universitetą grįžo tęsti mokslų.

1949 m. jam buvo įteiktas miškų inžinieriaus diplomai. Pagal paskyrimą dirbo Miškų ūkio ministerijoje Lietuvos miškų vyr. patologu (rūpinosi miškų švara, kad jie nebūtų užkrėsti vabzdžiais, puviniais). Prof. Minkevičiui vadovaujant, dar studijuodamas J. Šimkus pradėjo rašyti darbą „Sanitarinė miškų apsauga“ – tikėjo, kad išvystęs šią temą, parašys ir apsigins disertacinį darbą. Deja, 1950 m. Miškų fakultetui išsikėlus į Kauną (įsijungė į Žemės ūkio akademiją) planuoto darbo teko atsisakyti.

Po kelerių metų darbo Miškų ūkio ministerijoje, pasuko į darbą turizmo srityje. Nuop 1951 m. tapo Respublikinės vaikų ekskursinės – turistinės stoties direktoriumi, organizavo sąskrydžius, su vaikais keliavo po Lietuvą. Vėliau dirbo Ekskursijų turizmo valdyboje inspektoriumi. Keletą metų (iki išėjimo į pensiją 1980 m.) dirbo mokyklų inspektoriumi Profesinio – techninio mokymo komitete. Dar 1948 m. pradėjęs dirbti dėstytoju Vilniaus J. Tallat-Kelpšos muzikos technikume ir išėjęs į pensiją darbavosi iki 1988 m.

Vaikystėje J. Šimkus Plungės bažnyčioje tarnavo klapčiuku – ministrantu, tad pažinojo ir prelatą P. Pukį.

Juozo Šimkaus atsiminimai „Jaunystės aidai“

Pirmąsyk publikuojami Juozo Šimkaus atsiminimai „Jaunystės aidai“ apie prel Povilą Pukį, teikia naujų svarių žinių ne tik apie šią asmenybę, bet ir apie to meto aplinką Plungėje užfiksuotą jauno vaikinuko akys ir širdyje:

Apie prel. Povilą Pukį pirmiausia išgirdau iš mamos Marijos Rudytės-Šimkienės. Ji buvo Plungės katalikų moterų sąjungos aktyvi narė. Nepraaleisdavo susirinkimų, nebijodavo ir kunigus susirinkimams pakritikuoti, ypač dėl vargšų šelpimo, girtuokliavimo.

Pirmą kartą prel. Povilą Pukį susitikau, kada jis kalėdodamas užsuko į mūsų namus Noriškių kaime.

Tai buvo 1928 m., kada jis grįžo į Plungę paskirtas klebonu. Visa šeimyna kartu su samdiniais priėmėme palaiminimą. Po to su kiekvienu pasisveikino, man su piemenuku davė saldainių. Paklausė, kada eisiu į mokyklą. Mama atsakė, kad šį rudenį. Toliau nukrypo kalbos su tėvais apie Plungės bažnyčios statybą. Tėvas atidavė nustatytą mokesį Plungės bažnyčios statybai (neprisimenu kiek), o zakristijonas su broliu Kaziu ir bernu nuėjo į klėtį atseikėti pyliavos bažnyčios tarnams ir prieglaudos seneliams.

Toliau klebonas kreipėsi į mano tėvą Antaną Šimkų: „Tavo gausi šeimyna, galėtumėte prisidėti ir prie bažnyčios statybos – atvežti žvyro, miško medžiagos, cemento ir kt.“.

Mamai pasiūlė išsipirkti bažnyčioje sau pastovią klapuką. Prisimenu, tėvas savo pažadą išpildė. Brolis Kazys keletą kartų su arkliais dalyvavo statybos darbuose. Taip pat mama išsipirko pastovią numeruotą klapuką, joje per visas pamaldas ir sėdėdavo. Kaip mama sakė klebonui, rudenį pradėjau lankyti Plungės valsčiaus pradžios mokyklą visai arti bažnyčios.

Plungės bažnyčios statybos darbai vyko sparčiai. Tačiau ir mes mokinukai norėdavome prisidėti prie statybos. Svarbiausia knietėjo iš aukščiau pasižiūrėti kaip atrodo Plungė, jos apylinkės ir net mano tėviškė – Noriškiai.

Kai tik ilgajai pertraukai suskambėdavo skambutis, mes skubėdavome prie bažnyčios statybos, pasiimdavome ant pečių neštuvus, prisidėdavome po penkias plytas ir kildavome pastoliais į viršų prie stogo. Tai buvo didelis malonumas ir pasididžiavimas, kad ir mes, mokinukai, prisidėjome prie Plungės naujosios bažnyčios statybos.

Prel. P. Pukys buvo ir mano tikybos mokytojas pradžios mokykloje. Tai jam buvo patogiausia – netoli klebonijos, o vikarus siųsdavo į tolimesnes kaimo mokyklas.

Prisimenu, vaizdžiai aiškino Senojo ir Naujojo Testamento istoriją, o svarbiausia, atsinešdavo didelius paveikslus. Juose nupiešti vaizdai ilgai išliko atmintyje.

Baigiant ketvirtąjį skyrių (mokykla dar nebuvo reformuota), klebonas kartą klausia: „Kur toliau mokysitės?“ Tuo metu Plungėje be pagrindinės gimnazijos jau veikė ir privati Tėvų kapucinų progimnazija su bendrabučiu, maitinimu; o neturtingieji moksleiviai būdavo atleidžiami ir nuo mokesčio už mokslą bei pragyvenimą. Tai nemažai moksleivių, tarp jų ir aš, tęsėme mokslus Plungės Tėvų kapucinų progimnazijoje.

Tačiau prel. P. Pukys nebuvo labai palankus tėvams kapucinams, kad jie atsikėlė į Plungę, o taip pat ir prieš mokslą šioje mokykloje.

Tėvų kapucinų progimnazija veikė tik 4 metus, o ją baigę, įsijungėme mokytis Plungės gimnazijoje. Nuo penktos klasės tapau

ateitininku, taip pat prisidėjau prie Plungės pavasarininkų veiklos.

Labai veiklūs buvo Plungės gimnazijos kapelionai ir parapijos vikarai kunigai: Stanislovas Vaitelis, Stanislovas Šantaras, Petras Jasas, Petras Lygnugaris, Valerijonas Sobūtas, Juozapas Paulauskas, o ypač Juozapas Olšauskas, kuris savo entuziazmu, kūrybine veikla įjungė mane dar nesubrendusį gimnazistą į veiklos sūkurį: pavasarininkų gegužines su vaidinimais, sportiniais žaidimais, pasirodymais pas kaimyninių parapijų pavasarininkus.

Mano seserys: Stanislava, Aniceta bei brolis Kazys taip pat buvo aktyvūs pavasarininkai: dalyvavo chore, sportiniuose žaidimuose, konferencijose, kaimyninių parapijų pavasarininkų renginiuose. Mano pusbrolis Vincas Šimkus ilgą laiką buvo Plungės pavasarininkų pirmininku. Mano tėviškėje – Noriškiuose (2 km nuo Plungės) dažnai būdavo jaunimo susibūrimai, pasilinksminimo, žaidimų vieta (buvo įrengtos sūpynės).

Prel. Povilas Pukys buvo Plungės tretininkų dvasios vadovas, bet taip pat dažnai dalyvaudavo ateitininkų konferencijose, šventėse. Ateitininkai, kadangi buvo oficialiai uždrausta organizacija, rinkdavosi pas bet kurį narį jo tėviškėje, kaimo sodyboje, kur taip pat atvykdavo ir prel. P. Pukys.

Artimiau su prel. P. Pukiu bendravo mano brolis Antanas Šimkus Plungės T. kapucinų progimnazijos direktorius, o vėliau 1942–1944 m. ir Plungės gimnazijos direktorius. Plungės visuomenės veikėjų grupė: prel. P. Pukys, A. Šimkus, inž. Kazimieras Pabedinskas, Plungės miškų urėdas Jonas Žadeikis, mokytojai, gydytojai ir kt. važinėjo po artimiausius kaimus, artimesnius bažnytkaimius, skaitė paskaitas kaimo švietimo, kultūrinio gyvenimo, ekonomikos ir ūkio tvarkymo klausimais.

Nugriovius senąją Plungės medinę bažnyčią liko daug sveikų rąstų, lentų. Numatyta tai panaudoti statant Plungėje senelių namus. Rąstuose ir lentose liko daug vinių. Per mamą prel. P. Pukys išsikviečia mano tėvą, ar jis su šeima negalėtų ištraukti tas vinis.

Tėvas sutiko ir mudu su broliu Kaziu beveik mėnesį triūsėme traukydami tas vinis. Vėliau jos man net sapne vaidendavosi.

Apie prel. P. Pukį būdavo įvairiausių kalbų. Nors ir ne viešai, bet jo nemėgo Plungės žydai. Tam jie turėjo pagrindo. Iki atsikeliant į Plungę prel. P. Pukiui, visa Plungės pramonė ir prekyba buvo žydų rankose. Norėdamas apsaugoti žmones nuo žydų išnaudojimo, prel. P. Pukio rūpesčiu buvo įsteigtas Plungės Kredito bankelis, kur plungiečiai, ypač neturtingieji, už mažus procentus galėjo gauti paskolas. Taip pat jis padėjo Plungėje įsikurti „Lietūkio“ ir „Pieno centro“ bendrovėms. Aišku, tai sumažino žydų pajamas. Žmonės suprato, kad ir be žydų „pagalbos“ gali net geriau gyventi.

Komunistėliams – laisvamaniams taip pat nepatiko, kad prel. P. Pukys per pamokslus atskleidavo jų pinkles katalikų tikėjimui, žmonių doroviniam gyvenimui, ateizmo propagandai jaunimo tarpe. Atsikeršydami komunistai prel. P. Pukį greit ištrėmė į Sibirą. Nors ir aukštaitis prel. P. Pukys greit pritapo prie žemaičių, įsijautė į jų gyvenimą, papročius, buvo plungiškių gerbiamas ir mylimas. Kaip visiems ir man jis išliko šviesi, tauri asmenybė. Mūsų visa šeima artimai bendravo ne tik su prel. P. Pukiu, bet ir visa jo gimine, ypač Dundulių šeima. Jaučiu didelę padėką Dievo Apvaizdai, kad nuo pat jaunystės buvau apsuptas gilų pasitikėjimą Dievu, dvasinį grožį, meilę bei prasmingą gyvenimą skleidusių asmenybių.

Būtų gražu ir prasminga, jei šie atsiminimai, atskiru skyreliu, būtų išspausdinti prel. P. Pukio atsiminimų knygoje. Juo labiau, kad Juozas Šimkus, buvęs prelado klapčiukas, sovietmečiu išsaugojo prelado užrašytus atsiminimus. Atsiminimus J. Šimkus perspausdino mašinėle ir pribrendus laikui, ieškojo mecenatų knygos leidybai. Knyga – tai mašinėle perspausdintų atsiminimų faksimilinė kopija, kurios savininką liudija mokytojo Juozo Šimkaus ekslibrisas.

Asmeninio autorės archyvo nuotr.

Nuotraukose:

1. Knygos viršelis

2. Mokytojo J. Šimkaus dedikacija šio straipsnio autorei. Ekslibrisas liudija Juozo Šimkaus indėlį šiam faksimiliniam leidiniui

3. Prie namo Žemaičių Kalvarijoje, kuriame gyveno prel. P. Pukys savi Kazimieras Tamošiūnas ir Leonora Zapereckienė.

Atminimo lentoje įrašas: „Šiame name gyveno ir mirė prel. Povilas Pukys (1882–1964) po gaisro atstatęs Žemaičių Kalvarijos bažnyčią ir pastatęs dar tris bažnyčias: Plungėje, Stalgėnuose, Pakutuvėnuose“

4. Atminimo lenta prie namo, kuriame Žemaičių Kalvarijoje gyveno ir mirė prel. P. Pukys

5. Antkapinis paminklas prelatui Povilui Pukiui

6. Prie prel. P. Pukio kapo K. Tamošiūnas

7. Žemaičių Kalvarijų kapinėse, Kalvarijos kalnų XI vieta „Rotušėje“, už kurios – kunigų kapai

Voruta. – 2012, lapkr. 10, nr. 23 (761), p. 14.

Voruta. – 2012, lapkr. 24, nr. 24 (762), p. 14.

Katalikų kunigai Aldona Vasiliauskienė, Arūnas Streikus, Bronius Dundulis, Jonas Boruta, Juozas Šimkus, Knyga „Kunigo prelado Povilo Pukio gyvenimo prisiminimai“, Komunizmas, Kupiškio kraštas, Lietuvos ypatingasis archyvas, Plungė, Povilas Pukys, Sibiras, Tremtis, Žydai

Patinka

Būk pirmas iš draugų, kuriam tai patinka.

« Ankstesnis

Sekantis »